

Datum
2023-11-07

Energisystem
Emma Johansson, 08-677 25 05
emma.johansson@energiforetagen.se

Till
till fo.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia
till fo.ssk@regeringskansliet.se

Diarienummer Fö2023/01488

Svar på remittering av promemorian Aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 400 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Sammanfattning

Sammanfattning Energiföretagen Sverige vill inledningsvis framföra att aktivering av civilplikt inom den kommunala räddningstjänsten och elförsörjningsområdet är viktigt och brådskar som ett led i att stärka beredskap och resiliens. Detta i skenet av det säkerhetspolitiska läget och totalförsvarets behov av personalförsörjning. Energiföretagen har dock valt att ha synpunkter endast på aktivering av civilplikt inom elförsörjningsområdet som är kopplande till energisektorn.

Behovet av civilpliktiga på lokal och regional nivå inklusive behov av utbildningar och övningar behöver analyseras närmare av Svenska kraftnät. För att individerna ska vara tillräckligt förberedda för uppgifter i höjd beredskap och ytterst krig anser vi att repetitionsutbildning behöver kompletteras med grundutbildningar i ledning och styrning, personsäkerhet och fysiskt skydd under väpnat angrepp för att stärka Sveriges förmåga både inför och under höjd beredskap. Branschen kan inte skicka ut reparatörer i krig att laga luftledningar om de inte blivit tränade i krigsövningar.

Det är även viktigt att beakta de lärdomar som har och kommer att dras från kriget i Ukraina i utvecklingen av civilplikten. På sikt ser vi även att fler yrkeskategorier såsom vaktbolag är viktiga att inkludera för att stärka det fysiska skyddet av kritisk energiinfrastruktur. Även energisystemets förmåga att styra om försörjningsvägar för el, värme och kyla och dess beredskap att använda lokala energikällor, behöver tillvaratas.

Energiföretagens synpunkter

Generella synpunkter

Det är Energiföretagens initiala bedömning att det är ett välkommet resurstillskott att personal som innehar rätt kompetens men idag inte är planerade/krigsplacerade för tjänstgöring inom energisektorn tillförs sektorn. Det bör finnas tillgång till det personalregister hos Svenska Kraftnät av de civilpliktiga som hade tjänstgöring fram till att det togs bort 2008 som bland annat återigen kan komma i fråga avseende aktuellt snabbspår för civilplikt.

I förslag i promemorian innebär det att Svenska kraftnät får möjlighet att med stöd av civilplikt krigsplacera totalförsvarspliktiga i den egna organisationen. I motsats till förslaget förordar Energiföretagen att personal som blir civilpliktig i avsikten att verka inom en bestämd organisation skall krigsplaceras av den organisationen, inte av Svenska kraftnät. Detta för att ansvarsprincipen och närhetsprincipen i största mån skall gälla.

Prioriteringar

Det är viktigt att beakta det ömsesidiga beroendet i det rådande elnätssystemet som är uppbyggt med lokalnät, regionnät och transmissionsnät. Samtliga delar behöver ha en robust funktion för distribution av el ska ske. Utan det helhetsgreppet förloras säkerställande av försörjningstrygghet och totalförsvarförmåga runt om i landet. Det finns därför en stark vilja att bredda civilplikt till privata företag.

För att uppnå lokal närvaro i insatsområdena bör även Svenska Kraftnät utgångsplacera de civilpliktiga nära verksamhetsutövare inom elförsörjningsområdena. Det är viktigt med snabb och effektiv hantering och mobilisering under nationella störstörningar såväl som i höjd beredskap. Elsamverkansområdena med sina geografiska områdesansvar och länsstyrelsen genom styrelsarbetet har nära kontakt med region- och lokalnätsägare. Vi bedömer därför att hantering och administration av civilpliktiga bör utredas närmare för att stärka både den nationella, regionala och lokala motståndskraften.

På sikt ser vi att även frivillighetsorganisationer såsom personer som ingår i Elsamverkan kan komma i fråga för civilplikt. Dock behöver förhållandet mellan civilpliktsutbildningen inom elförsörjningsområdet och möjligheterna att fortsätta verka inom energibranschen via anställning hos tex nätägare utredas vidare, så att inte enskilda nyckelfunktioner och förmågor går förlorade hos den enskilda verksamhetsutövaren. Detta är fundamentalt så att inte verksamhetsaktörer, inklusive entreprenörer och underleverantörer, förlorar rådighet över den personal som är nödvändig för att upprätthålla verksamhet i fredstid såväl som under höjd beredskap.

Om utbildningsinsatser och övningar

Energiföretagen delar förslagens bedömning att det är önskvärt att de individer som blir aktuella för civilplikt får en inledande repetitionsutbildning. Vi delar även

bedömningen att utbildningen inte behöver ges innan krigsplacering eftersom de berörda individerna bör ha grundläggande el kompetens för att säkerställa arbetsmiljö- och elsäkerhetskraven. Däremot bör förmågorna för elförsörjningen vid höjd beredskap höjas direkt efter inskrivningen.

Civilpliktiga inom elförsörjningen bör ges möjlighet till både grundutbildning och vidareutbildning samt regelbundna övningar för att vara förberedda för uppgifter under krissituationer såväl som under höjd beredskap. Det kan komma innebära avsevärda skillnader att underhålla och reparera under ett väpnat angrepp. Övas inte personerna i tillräcklig omfattning i elsäkerhet och personsäkerhet samt fysiskt skydd under förhållanden som kan råda under dessa påfrestande händelser riskerar förmågorna att bli bristfälliga. Vi anser därför inte att föreslaget om repetitionsutbildning där grundutbildning förbises är tillräckligt för att säkerställa säkerheten och arbetsvillkoren för de civilpliktiga inom elförsörjningsområdet. Det är därför viktigt att det klarläggs vem som har kontrollansvaret för utbildningsbehovet för civilpliktiga inom elförsörjningsområdet samt hos vem ansvar för arbetsvillkor kommer ligga.

Vi ser att det idag finns befintliga utbildningsanläggningar som på kort sikt kan växla upp kompetens och kapacitet att utbilda och öva de som i första hand kan anses vara lämpliga för aktuellt snabbspår. Det finns även färdiga utbildningsupplägg sedan den tiden civilplikt fanns. Det är viktigt att säkerställa att de civilpliktiga kan övas och tränas inom aktuellt insatsområde för lokal- och regionnät såväl som transmissionsnät. Svk bör därför ges uppdrag att identifiera de organisationer som kan skapa förutsättningar att utbilda civilpliktiga.

Avslutningsvis

De viktigaste åtgärderna för att stärka energisektorns beredskap vad avser personalförsörjningen i höjd beredskap är de åtgärder som redan nu genomförs av respektive företag i branschen där krigsplacering används som planeringsåtgärd inför en möjlig aktivering av den allmänna tjänsteplikten. Det är därför fortsatt av vikt att:

- aktörernas pågående och planerade arbete för att stärka den civila beredskapen fortsätter och att återaktivering av civilplikten ses som ett välkommet komplement.
- tydlighet skapas gällande principen att aktörerna även fortsättningsvis krigsplacerar personal i verksamheter under allmän tjänsteplikt.
- på längre sikt bör det analyseras om civilplikt är lämpligare än allmän tjänsteplikt som form, även för privata företag.
- analysera kostnader införandet av civilplikt innebär för privata företag. Ett exempel är direkta och indirekta kostnader för den kontinuerliga utbildning som är nödvändig för att berörd personal skall upprätthålla sin kompetens.

Slutligen vill vi betona att för att civilpliktiga ska bli framgångsrik i sitt uppdrag behöver privat-offentlig samverkan mellan verksamhetsutövare, militären, polisen och lokala myndigheter stärkas.

Stockholm som ovan

Åsa Pettersson
Vd Energiföretagen Sverige